

ead. dist. cap. *Præceptis*, docuerunt. Posteriores vero ecclesiæ Romanæ consuetudines non oportet privatas ecclesias sequi, ut Divus Augustinus locis positus tradidit, & Nicolaus 12. dist. cap. *Scit*, & Gregorius ead. dist. cap. *Novit*. Itemque omnino traditur 31. dist. cap. *Quoniam*, & cap. *Aliter*. In una enim fide nihil officit sanctæ ecclesiæ consuetudo diversa: ut habetur de con. dist. 4. cap. *De trina*. Atque de huiusmodi consuetudinibus & Ambrosius & Hieronymus intelligendi sunt in iis locis, quæ sunt obiecta. Illud vero, quod ex Trullana synodo affertur, facile diluitur. Quoniam, ut superiore libro latius explicatum est, synodus hæc nullam habet in ecclesia auctoritatem, in his præsertim, in quibus contra ecclesiam Romanam Græca se contentione erexit. Nec conciliorum conatus de legibus aut ferendis aut abrogandis quicquam valet, nisi summi pontificis decreto & sententia confirmetur. Et consuetudinem illam de ieiunio sabbati ex his esse constat, quas in posteriore genere collocavimus: ut etiam Ambrosius dicit 12. dist. cap. *Illud*. Quo circa, vane de hac re a Concilio Trullano ecclesia Romana reprehenditur. Sextus igitur liber hunc in modum absolutus sit, quem plus fortasse nimio longum fecimus: tamen non sunt longa, quibus nihil est, quod demere possis.

Sexti Libri finis.

DE

DE
SANCTORUM
AVCTORITATE,
Quæ sexto loco continetur.
LIBER SEPTIMVS.
CAPVT PRIMVM.

Auctoritas sexto iam loco nobis constituenda est, quam hæretici, maxime Lutherani, de gradu deiicere moliuntur.

Ac primum quicquid antiqui sancti asserunt, Num. 1. incertum esse suadent D. August. plurimis testimoniis, quæ retulit universa Grat. 9. dist. decret. ex præmio libri tertii de trin. ex lib.

ad Vincent. victor. 2. ex epist. ad Hier. 19. ex epistola item altera ad Marcell. 7. ex epistola rursus ad Vincent. 48. ex epistola quoque alia ad Fortun. 111. ex lib. denique 2. de bapt. contra Donat. cap. 3. His enim locis omnibus sui Augustinus similis idem dicit, hoc est, præter auctores sacros, qui libros scripsere Canonicos, alios omnes ita legendos, ut quantalibet sanctitate doctrinaque polleant, non ideo verum sit putandum illud, quod asseruerint, quia ipsi ita senserunt: sed quia nobis vel auctorem sacrorum testimonio, vel probabili ratione id persuadere potuerunt licereque proinde contra atque illi sentire, & salva honorificentia, quæ illis debetur hominibus, aliquid in eorum scriptis improbare atque respuere.

Hoc

Hoc autem Divi Augustini testimonium tam constans tamque multis locis non obscure repetitum si verum esse credimus, fateamur necesse est, nullum omnino a sanctis auctoribus firmum argumentum sumi posse, ad fidei theologiæ dogmata corroboranda. Id quod Divus Thomas Divi Augustini auctoritate confirmatus 1. part. q. 1. art. 8. ad 2. arg. plane testatur in hæc verba, *Auctoritatibus canonica scriptura utitur sacra doctrina ex necessitate argumentando, auctoritatibus autem aliorum doctorum ecclesia probabiliter arguendo.* Atque eius rei causam etiam subdit, quod innititur fides nostra revelationi factæ iis, qui canonicos libros scripserunt, non autem revelationi, si qua fuit aliis doctoribus facta. Quod si duo hi testes clarissimi contemnuntur, si ratio quoque D. Thom. contemnitur, rationibus certe aliis minime contemnendis id ipsum confirmari potest. Nam si in libro canonico unaquælibet falsitas inveniretur, quemadmodum superiore quodam loco argumentabamur, totius libri certitudo interiret. Cum ergo in libris sanctorum scriptorum unam, & item alteram falsitatem liceat reperire, vel in his etiam, quæ ad fidem pertinent, sit consequens, ut sanctis scriptoribus certam fidem habere non sit necessarium, *Scio*, inquit Hieronymus (1), *me aliter habere apostolos, aliter reliquos tractatores. Illos semper vera dicere, istos in quibusdam ut homines aberrare.*

Num. 2. Præterea, ne de singulorum auctoritate differatur, quam incertam esse satis exploratum haberi potest, maius aliquid adversarii conficere argumentando volunt. Nempe sanctos scriptores, etiam si plerique in eandem sententiam conveniant, probabilem quidem fidem facere posse, certam non posse.

Nam plurimi ex eis asseruere, mundi huius partes omnes non eodem simul die, sed multis potius fuisse editas, ornatas, absolutas. Asseruit certe id Bas. homilia 2. Exameron & aliis sequentibus. Euseb. in principio suæ chronographiæ, Chrys. homilia secunda super Genesim, Damas. lib. 2. suæ theologiæ, Am-

(1) In epist. ad Theophilum adversus Ioannem Hierosolymitanum.

Ambros. libr. 1. Exameron cap. 7. Greg. 32. moralium cap. 10. Sed & mag. sentent. in 2. dist. 12. & 13. Hieronymum in hanc sententiam citat. Possit autem facile tum Bedam, Rabban. Strab. tum alios huius ordinis viros commemorare, qui communi sensu opera illa, quæ Genesios 1. capit. enarrantur, sex diebus succedentibus condita esse intellexerunt. At communis hic sanctorum consensus nullum argumentum certum Theologis subministrat, quin unius August. opinio, cæteris omnibus adversa, probabilis semper in ecclesia est habita: non itaque ex communi sanctorum sententia firmum argumentum promitur, quo conclusiones Theologiæ aut etiam fidei dogmata confirmentur. Atque huius rei, ut in eodem versetur, aliud quoque exemplum proferre possumus. Plurimi namque ex sanctorum scriptorum numero tradiderunt, Moysen Dei naturam, dum in hoc mortali corpore viveret, aperte &, quod dici solet, ad faciem non vidisse. Tradit ita Hieron. ad Damasum papam in sextum cap. Isai. Gregorius Nazianzenus 2. lib. suæ Theologiæ, D. Gregorius 18. moralium, cap. 36. Chrysostomus homil. 14. in Ioannem, Cyrillus lib. 1. in Ioannem, cap. 22. Evaristus papa in 1. sua epistola decret. Dion. in lib. de mystica Theologia cap. 1. Orig. libr. 1. periar. cap. 4. At opinio August. (2) contraria non modo non est reiecta, verum etiam habetur apud Theologos probabilissima. De communi igitur sanctorum consensione nihil certi in Theologia conficitur, id quod hoc etiam argumento confirmari potest.

Sancti namque omnes, qui in eius rei mentionem incidere, uno ore asseverarunt, Beatam virginem in peccato originali conceptam, hoc videlicet Ambros. astruit super Psalm. 118. concione 6. hoc Aug. super Psalmum 34. in illum versiculum, *Ego autem cum mihi molesti essent*, &c. & libr. secundo de baptismo parvulorum, capite 24. & 10. super Genesim, ad literam, cap. 18. & libr. 53. contra Iulianum, cap.

(2) Augustinus sequutus est Basilium, homil. 1. Exa. & Ambrosium 1. Exa. c. 2.

cap. 9. hoc Chryf. super Matth. hoc Euseb. Emif. in 2. concione Nativitatis Domini, hoc Remigius super Psalmum vigesimum primum, & Maximus in sermone de Assumptione beatæ Virginis astruxere. Idem quoque affirmat Beda in homilia super *Missus est*. Anselmus in lib. cur Deus homo, cap. 16. Bernardus in epistola ad Lugdunenses 174. Erardus episcopus, & martyr in concione quadam de Nativitate beatæ virginis, Sanctus Antonius Paduanus in concione etiam de Nativitate eiusdem sanctæ virginis, sanctus Bernardinus in sermone suorum opere tertio, in tractatu de beata virgine, concione 4. Divus Bonaventura 3. sentent. distinct. 3. quæst. 1. artic. 2. Divus Thom. 3. part. quæst. 27. artic. 2. Divus Vincent. in sermone de Conceptione beatæ virginis. Divus Anton. 1. part. tit. 8. Damas. libr. 3. sententiarum suarum. Hugo de sancto Victore de sacram. part. 2. cap. 4. & cum nullus sanctorum contraverit, infirmum tamen ex omnium auctoritate argumentum ducitur: quin potius contraria sententia, & probabiliter & pie in ecclesia defenditur. En argumentum illud Achillicum, quo Erasmus omnium etiam sanctorum testimonio non se existimat obruendum, si quando universis repugnaverit. Cuius sententiæ ratio etiam illa suffragatur, quod sancti universi, præter auctores sacros, qui libros scripsere Canonicos, humano spiritu libros suos ediderunt. Nam, si Spiritu Sancto inspirante ipsi etiam locuti sunt, nihil videtur obstare, quo minus eorum libri in Canonicis habeantur. Infirmus igitur hic locus est, quo sanctorum auctoritas continetur. Humana enim veritas firma & certa esse non potest. Omnis quippe homo mendax. Osiander vero 1. libr. Annor. in harmoniam evangelicam illud argumentum addit, quod omnes veteres commentatores a tempore apostolorum, id quod Matthæus de Christo affert, *ex Ægypto vocavi filium meum*, in genuino literæ sensu ad Israelem referunt, iuxta allegoriam vero ad Christum. *Cum tamen*, ut ait, *allegoria, utcumque fingatur, constare non queat, quoquo enim te veritas, nihil simile videtur esse, præterquamquod utrique fuerunt in Ægypto*. Ita contendit, literæ sensum a principio capituli de Christo Domino esse, qui Rex Israelis est, & auroræ merito comparatus. Quod si in sacrarum literarum expo-

fi-

stitione sancti omnes errant, horum certe auctoritas firmum argumentum theologis exhibere non potest. Ecce argumenta quibus adversarii nostri locum hunc aggredi, & expugnare contendunt.

Caput secundum.

Nobis autem pro eius defensione vehementer pugnantum est, illudque in primis ponendum, de auctoritate sanctorum, triphariam disputari posse. Primum de unius, aut alterius proprio placito, quale fuisse videtur Augustini (1) de opere sex dierum. Rursum de communi plurium sanctorum consensu, a quo tamen unus, aut alter sanctorum defecerit. Postremo de omnium unanimi, concordique sententia, nam de his omnibus facta in argumentis mentio est.

Num. 1.

Id rursus considerandum est, sanctorum testimonia referri posse, vel ad philosophiæ confirmanda dogmata, vel ad assertiones, aut fidei, aut Theologiæ comprobandas. Erant enim ex sanctis scriptoribus quidam non in sacris literis modo & aliis quæ ad Christianam pertinebant disciplinam, eruditi: verum etiam in his, quæ philosophi tum de natura, tum de moribus docuere.

Illud demum & quidem diligentissime est advertendum, inter auctores etiam ecclesiasticos duo esse disputationum genera. Alterum earum rerum, quæ vere ad fidem spectant, doctrinamque catholicam: alterum earum, quæ citra iacturam pietatis ignorari non ab imperitis modo, verum a doctis etiam possunt, quod nec fidei dogmata sunt, neque ex illis derivantur.

Hæc autem duo rerum genera non est facile discernere, quoniam etiam nonnulla, quæ alioqui per se quidem ad fidem pertinebant, ut apostolis, prophetis, atque evangelistis revelata, in dubium venire possint, antequam sint ab ecclesia definita: sed id tamen per ignorantiam fit, qua videli-

Tom. I.

LII

cet

(1) Augustinus sequutus est Orig. 1. Peri. Origenes vero Clement. Alex. 6. Strom.

eet excusantur, qui ea vertunt in quæstionem, quæ alias divinitus sunt tradita, ut processionem Spiritus Sancti a Patre & Filio, tanquam ab uno principio ante ecclesiæ definitionem Græci quidam negare sine culpa potuere, tametsi evangelium id apostolique tradiderunt. At hæc nos sub priori genere complectimur: quippe cum fidei catholicæ dogmata non ex accidenti imprudentium hominum ignorantia, sed ex divina revelatione hoc sane loco metiamur. Illud ergo asseribamus esse difficile ad discernendum, ecquæ res sub illud primum genus, ecquæ autem sub hoc secundum sua quasi sponte, & natura veniant. Et quidem generaliter unaque comprehensione in promptu definire licet, in illo primo rerum genere omnia ea contineri, quæ apostoli vel scripto, vel verbo ecclesiæ tradiderunt: illa rursus, quæ inde certa connexionione probantur existere. Quemadmodum in secundo genere ea sunt, quæ neque a Christo, neque ab apostolis accepimus, neque ex iis certo colliguntur, quæ Christi & apostolorum auctoritate retinemus. At omnia hæc speciatim certa definitione præscribere vix possumus, quanquam exemplis peculiaribus quædam horum indicare possumus. Vt verbi causa, an gratia, qua iustificamur, qualitas quædam sit animo impressa, quæ ipsi præstet & esse & vivere, unde qualitates aliæ consequantur, hoc est, virtutes quædam, tum theologica, tum morales infusæ, per quas animus divinas & supernaturales habeat actiones, inter scholasticos quidem disputatur. Item an sacramenta, quæ causa gratiæ & virtutum esse dicuntur, huiusmodi effecta vi quadam, & qualitate inexistente divinitus indita efficiant, necne, magna multorum dissensione certari solet. Huius generis vero quæstiones in posteriorum ego numerum redigo, neque sacrarum literarum testimonia de his qualitatibus intelligenda esse existimo: neque controversiam catholicorum cum Pelagianis de gratia ad credendum, ad sperandum, ad amandum, ad implendum legem, ad perseverandum, de qualitatibus potissimum esse, sed de Dei auxilio gratuito & speciali. Rursus, si quis forte curiosè differere voluerit, an evangelista Ioannes e vita iam excesserit, an potius cum Elia & Enoch maneat vivus, utque iam mortuus fuerit, an caro eius viderit corruptionem, an proxime fue-

fuerit suscitatus, utrinque rationes afferre poterit: & salva fide utrumlibet, vel probare, vel improbare. Nam tametsi statutum sit omnibus hominibus semel mori, sed unum, aut alterum ex illa generali lege per privilegium eximere, non perinde sacris literis adversatur, ut non queat in dubium revocari. Tria vero hæc principia, quoniam per se ipsa rationi consentiunt, non est opus diligentius persequi: nam si quæ sunt perspicua, in quibus non est controversia, viri docti argumentari non solent: perspicuitas enim, ut ait Cicero, argumentatione elevatur. His itaque omnium assensu approbata prima conclusio est.

Caput tertium.

Sanctorum auctoritas, sive paucorum, sive plurium cum ad eas facultates affertur quæ naturali lumine continentur, certa argumenta non suppeditat: sed tantum pollet, quantum ratio nature consentanea persuaserit. 1. concl.

Primum quidem, quoniam sancti auctores non erant adeo solliciti in Philosophiæ dogmatis perscrutandis, quin philosophorum libros, ut totos sese divinæ sapientiæ dederent, aut valere sinebant, aut etiam interdum a limine salutabant. Gregorius quippe Nazianzenus, & Basilius tredecim annos, omnibus libris sæcularium remotis, solis divinæ scripturæ voluminibus operam dedisse referuntur a Ruffino libro ecclesiast. histor. suæ secundo, cap. 9. & Hier. in proœmio commentariorum 3. libr. super epistolam ad Galatas, *Plusquam quindecim anni sunt, inquit, ex quo in manus meas nusquam gentiliū literarum quilibet auctor ascendit: & si quid forte inde dum loquimur obrepit, quasi antiqui per nebulam somnii recordamur. Et de studiis nostrorum paulo post, quotusquisque, ait, nunc Aristotelem legit? quanti Platonis vel libros noverit, vel nomen vix in angulis otiosi eos Senes recolunt. Rusticanos vero & piscatores nostros totus orbis loquitur, universus mundus sunt.* Hactenus ille. Plura exempla non quæro, cum manifestius hoc sit quam ut pluribus indigeamus.

Accedit quod ex sanctis antiquis nonnulli Physicem &